

הזה הרי אינו מעונה וקבלו חכמים הלכה למשה מסיני¹ ששיעור זה הוא ככותבת² הגסה³ והוא פחות מעט⁴ מכביצה ושיעור זה שוה לכל אדם בין לגסם בין לעונן מלך הבשן לפי שכל אדם כשירעב תתיישב עליו דעתו כאכילה כשיעור הזה אלא שעונן מלך הבשן תתישב דעתו מעט ושאר כל אדם מתיישבת דעתם הרבה⁵:

ב כל האוכלין מצטרפין זה עם זה להשלים לשיעור זה⁶ אבל אוכלין ומשקין⁷ שאכל חצי שיעור ושתה חצי שיעור⁸ אין מצטרפין לפי שאין דעתו מתיישבת בכך⁹ אבל האוכל ירק עם הציר שעליו וכן בשר עם המלח שעליו הרי הציר והמלח מצטרפין להשלים לכשיעור¹⁰ לפי שכל משקה הבא להכשיר את האוכל הרי הוא כאוכל¹¹:

ג שתי אכילות מצטרפות כגון שאכל מעט והפסיק וחזר ואכל מעט עד שהשלים לכשיעור מצטרפין והוא שלא שח[ה] מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס (פירוש¹² חצי ככר לחם) אבל אם שח[ה] יותר מכדי אכילת פרס אין מצטרפין¹³ לפי שאין דעתו מתיישבת באכילה מופסקת כו¹⁴:

ד שיעור אכילת פרס שאמרו ביום הכיפורים ובכל איסורי תורה בין שהן מן התורה בין שהן מקדברי סופרים יש אומרים¹⁵ שהוא כמו ד' ביצים ויש אומרים¹⁶ שהוא כמו ג' ביצים שוחקות¹⁷ כלומר במילוי ובריוח ולא בצמצום¹⁸ ולענין הלכה כל שהוא בשל תורה הלך אחר המחמיר¹⁹ וכל שהוא בשל דבריהם הלך אחר המיקל²⁰:

ה האוכל ביום הכיפורים אכילה גסה²¹ כגון שלאחר שאכל הרבה בערב יום הכיפורים אבל מיד ביום הכיפורים בתחלת הלילה כשהיה עדיין שבע ומלא מאכילת ערב יום הכיפורים²² ואינו נהנה כלל מאכילה גסה וז'²³ והיא מוקת לגופו²⁴ לפיכך הוא פמור מכת שנאמר²⁵ אשר לא תעונה פרט למזיק²⁶ גופו באכילה²⁷ שהוא מעונה²⁸:

ו כמה דברים אמורים כשאכל מאכלים שאינם ראויים אלא למי שהוא רעב אבל אם אכל מאכלים הראויים אף למי שהוא שבע²⁹ כגון מאכלים המתובלים והמבושמים³⁰ יש

כג החביבה פ"ב הל"ד בריב"ב מעירובין שם. רשב"א בתרת הבית כ"ד ש"א (יב, א). דעה הב' בש"ע שם. וראה גם לעיל ס' תמב ס"א. ס' תעה ס"ה. סדר ברה"ג פ"ח ה"ב. ולענין שיעור ב' סנהדרות ראה לעיל שםח ס"ג. וסי' תפי ס"א ושי"ג.
כד רשב"א שם. רמ"א ס"ד.
כה ראה רמב"ם הל' שבת פ"ו הל"ג. רש"י עירובין ג'. סע"ב. ערך עירובין. באר הגולה לרמ"א שם.
כו ראה לקמן ס' תריח סוף ס"ג.
כז שיעורו במונן (לקמן הדעות) ראה ס' המנהגים – ה"כ ע' 45.

כח ריש לקיש בנזירא פ', ב. מור וש"ע ס"ו. וראה גם לעיל ס' קצו ס"ט (לענין ברכת המזון). ס' יד ספ"ו (ברכה). ס' תעו ס"ה (אכילת מצה).
כט רש"י שם ד"ה אכילה נספת. מור וש"ע שם.
ל רש"י שם. כלבו ס' סג (לד, ב) בשם הר"ש. לבוש ס"ג.
לא כלבו שם. לבוש שם. וראה גם רש"י שם ד"ה פרמי.
לב ויקרא כג, כט.
לג ריש לקיש שם. לבוש שם.
לד רש"י שם. לבוש שם.
לה ר"ח שם עק"ג.
לו כלבו שם. לבוש שם.
לז כלבו שם. וסי' ס"ו. לבוש שם.

1 רש"י עמ, א ד"ה קום. לבוש שם.
**2 גמרא פ, א. וראה גם לקמן ס' תירלא סוף ס"ו ושי"ג.
3 ח תמרה (רש"י ריש ביצה).
4 ט משנה עג, ב. מור וש"ע שם.
5 י מסקנת הנזירא עמ, סע"ב. מור וש"ע שם.
יא ירמב"ם פ"ב הל"א. ש"ע שם.
יב יאבי בנזירא פ, ב. וראה לקיש רבי' ע' 105 ואילך. שלחן ערוך פ"ב ע' רמז ואילך.
יג חשונה עג, ב. מור וש"ע ס"ב. ולענין צירוף משקים ראה לקמן ס"ג.
יד משנה שם. מור וש"ע שם.
טו לבוש ס"ב.
טז גמרא פא, א. לבוש שם.
יז נזירא פ, ב. מור וש"ע שם.
יח יאבי בנזירא פ, ב. וראה לקיש רבי' ע' 105 וס"ק ג.
יט רש"י פ, ב ד"ה כותל.
כ חשונה בריית יב, ב. (בנזירא אמורים). תוספתא פ"ד הל"ד (ביום כיפור). גמרא שם. רמב"ם פ"ב הל"ד. מור וש"ע ס"ו. וראה גם לעיל ס' תמב ס"א. ס' תעה ס"ה. סדר ברכת המזון פ"ח הל"ב (לענין ברכת המזון).
כא גמרא שם, ורש"י שם ד"ה בנפי.
כב רש"י פ, ב ד"ה חצי פרס, ובר"ש בנשנה עירובין פב, ב. מור. דעה ר"א בש"ע שם.**

הלכות יום הכיפורים תריב

בהם הנאה לגוף אף לשבע חייב אף על פי שאכלן על השובע^{טז} דרוחא לביסומא שביח^{טז} והוא שלא אבל הרבה כל כך בערב יום הכיפורים עד שיקיץ בכל מיני מזון אבל אם קץ במזונו אע"פ שאכל מאכל מבושם פמור^{יז} ואין דבר זה תלוי אלא לפי מה שמרגיש בנפשו^{יח} אם יש לו הנאה כאכילה גסה זו:

ז הנאת אכילה ושתיה אסורה ביום הכיפורים אע"פ שאינו אוכלו ושתהו כגון שמועם לחך ופולט^{יט} ואפילו דברים שאינם ראויים לאכילה כגון עצי כשמים ועץ מתוק אסור למעוהו כדי ללחלה גרונו ולפלוט^כ כמ"ש בס"י תקס"ז^כ.

אבל מותר להריח כל מיני ריח ביום הכיפורים^{כא} לפי שהריח הוא דבר שאין הגוף נהנה ממנו כלל אלא הנשמה בלבד נהנית ממנו^{כב} לפיכך לא נאסר ביום הכיפורים ואדרבא מוב להריח כדי למלאות מנין מאה ברכות^{כג}:

ח אבל אוכלים שאינם ראויים^{כד} לאכילת אדם אע"פ שאכל הרבה מהם פמור מן הכרת אבל מכין אותו מכת מרדות^{כה}:

ט אבל עליו קנים פמור^{כו} לפי שאינו מאכל אדם^{כז}:

י אבל לולבי נפנים שלבלבו קודם ראש השנה פמור דעין בעלמא הם^{כח} ואם לבלבו אחר ראש השנה^{כט} עדיין הם רכים ביום הכיפורים וראויים לאכילת אדם^כ ולפיכך אם אכלן ביום הכיפורים חייב^{כא}:

יא אבל פלפלין ויבשים וזנגבל ויש פמור^{כב} לפי שאינו ראויים לאכילה^{כג} אכלן כשהן רטובין^{כד} שוא הן ראויים לאכילה^{כה} חייב:

יב השותה ביום הכיפורים כמלא לוגמו חייב^{כו} ומשערין כמלא לוגמו של השותה עצמו כל אדם לפי מה שהוא^{כז} הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו^{כח} ולא מלא לוגמו ממש אלא כל שאלו מסלקו לצד אחד מפיו ויראה כמלא לוגמו^{כט} והוא פחות מרביעית הלוג באדם בינוני^ל:

יג כל המשקין מצטרפין זה עם זה להשלים כמלא לוגמו^{לא}:

<p>נא ראה רבנו מנחם על הרמב"ם פ"ב הל"ו.</p> <p>נב רש"י שם ד"ה מרי"ה. מור ושורע שם.</p> <p>נג נהרא שם. מור ושורע שם.</p> <p>נד מור ולבש פ"ז.</p> <p>נה ברייתא שם. מור ושורע שם.</p> <p>נו נהרא שם. מור ושורע ס"ח (כס).</p> <p>נז מור ושורע שם. וראה גם לעיל סי' רב סכ"ב (לענין ברכה).</p> <p>נח נהרא שם. מור ושורע שם.</p> <p>נט מור ולבש פ"ז. וראה גם לעיל שם סכ"א. סי' רג ס"ד.</p> <p>ס משנה ע"ב. מור ושורע פ"ב.</p> <p>סא כלים פ"ז מ"א. נהרא פ', רע"ב. מור ושורע שם.</p> <p>סב כ"י ד"ה וזמ"ש ומשערין שורע שם.</p> <p>סג שמואל בנמרא פ', א. מור ושורע שם.</p> <p>סד משמעות הנמרא שם. רמב"ם שם ה"א. מור ושורע שם. וראה לעיל סי' קצ"ז, וסי' רנא סכ"ד, וסי' תעב ס"פ, שהיא רוב רביעית.</p> <p>סה זמנה ע"ב. ב. מור ושורע שם. ולענין צירוף אוכלים ראה לעיל סי' ב.</p>	<p>לח כלבו שם. לבוש שם.</p> <p>לט עירובין פ"ב. ב. כלבו שם. רמ"א שם. לבוש שם.</p> <p>מ בי"ח ד"ה אבל. מ"א סק"ג.</p> <p>מא מ"א שם.</p> <p>מב רא"ש תענית פ"א. א' מ' בשם הר"י ברצלוני. מור ושורע סי' תקס"א. וראה לעיל סי' צ ס"ד. סי' תרה ס"י. לקטן סי' תרי"ג ס"ז.</p> <p>מג ראב"ה סי' תתמא. מרדכי תענית רבנו תרכ"ו. ה"א פ"ז, ובס"י תקס"א פ"ג.</p> <p>מד סי' תנ"ז. ב. בענין לא הגיע לדיעו, וראה מור ושורע ורמ"א שם.</p> <p>מה מ"א סק"ד.</p> <p>מו ברכות מ"ג. ב. וראה לק"ש ה"ד ע' 149 תערה 8 ובשור"ג. שלחן המלך ה"ב ע' ר"ה.</p> <p>מז מ"א שם. וראה גם לעיל סי' מז סוף פ"א, ושם: אך אי אפשר לכתוב על כל פעם אם לא בהוסח הרעת.</p> <p>מח משנה פ"א. א. מור ושורע פ"ז.</p> <p>מט רמב"ם פ"ב הל"ה.</p> <p>נ נהרא (ברייתא) פ"א. ב. מור ושורע פ"ז.</p>
---	--

הלכות יום הכיפורים תריב-תריג רנה

יד (שתה משקין שאינם ראויים לשתיה כגון ציר או מוריים¹⁰ (פירוש¹¹ ציר של דגים) או חומץ חי¹² (פירוש¹³ שאינו מווג במים) שהוא חזק כל כך שאם ישליכו אותו על הארץ יבעבעע¹⁴ אע"פ ששתה הרכה מהן¹⁵ פמור מן הכרת אבל מכין אותו מכות מדרות¹⁶ אבל אם שתה חומץ מווג במים¹⁷ אפילו לא שתה אלא כמלא לוגמיו¹⁸ חייב):

מן שתות מצטרפות זו עם זו כגון ששתה מעט והפסיק מעט וחזר ושתה מעט ובין שתיהן יש כמלא לוגמיו חייב¹⁹ במה דברים אמורים כשלא שהא מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי שתית רביעית הלוג אבל אם שהא יותר מכדי שתית רביעית אין מצטרפין²⁰.

ויש אומרים²¹ שלעולם הן מצטרפין אלא אם כן שהא מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס כמו בצירוף שתי אכילות²². ולענין הלכה יש להחמיר לכתחלה ולפסק כסברא האחרונה²³ כמו שיתבאר בסימן תרי"ח²⁴ ע"ש:

מן כל שיעורין הללו שנתבארו בסימן זה בין שיעור אכילה בין שיעור שתיה לא נאמרו אלא לענין חיוב הטאת²⁵ (וגם לנו יש נפקא מינה לענין חולה שיש בו סכנה²⁶ כמו שיתבאר שם²⁷) אבל לענין איסור²⁸ אפילו אבל כל שהוא ושתה כל שהוא²⁹ הרי עשה איסור כן התורה וכן הדין בכל איסורין שבתורה³⁰ שנאמר בזה שיעורים שאפילו במשהו³¹ מהן יש איסור מן התורה:

תריג איסור החיצה ביום הכיפורים וכו' כ"א סעיפים:

א החיצה כיצד כל החיצה של תענוג אסורה ביום הכיפורים משום אשר לא תעונה וגו'³² לפיכך אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו בין בחמין בין בצונן³³ ואפילו להושיט אצבעו במים אסור³⁴.

פ מעוף הדי.
פא גמרא ע"ב, ב. מור ושוע' ס"ה.
פב ב"י ד"ה אבל. מ"ו סק"א.
פג ס' תריח סעי' גידה.
פד רבי יוחנן בגמרא שם. מור ושוע' שם.
פה מור ושוע' שם.
פו ראה לעיל ס' תנב ק"א ס"ק זי. לקמן תרי"ג הל' גזילה ונגיבה ס"א. הע"כ תשלח ע' 87.
פז תוס' שבענות כג. ב ד"ה דמוק. וראה גם לעיל ס' שב ק"א סק"א ד"ה ונתה. וראה פס"ד צנח צדק קנ"ג. ג ידיל תורה (גי' לח ע' כג ואילך. אהלי שם ב ע' קסא. כללי המפסקים והתורהא כלל הדי.

סימן תריג

א לבוש ס"א.
ב מור ושוע' ס"א.
ג ויקרא כג, כג. גמרא ע"ב, ב (דאקרי ענינו). לבוש שם. וראה לעיל ס' תריא ס"ב.
ד גמרא (בריותא) ע"ב, ב. מור ולבוש שם.
ה גמרא ע"ב, א (מים השלם ס' תב. מור ושוע' שם.
ו פסחים נ"ג, ב. מור ושוע' שם.

ס משנה פא, א. רנב"ס פ"ב ה"ה. מור ורמ"א ס"מ. וראה תוס' י"ח על המשנה שם.
סז ראה רש"י נדרים נ"א, ב ד"ה וכציר (ציר מקדמי הים ומוריים משומן תנים). לעיל ס' שכא ס"ג (לבוש בו דגים). ס' תנב ס"ו (שומן דגים). מ"מ וציונים.
סח גמרא פ"א, סוף"ב. רנב"ס שם. מור ורמ"א שם.
סט ראה גמרא שם ורש"י ד"ה מונג.
ע מ"א סק"ה. וראה גם לעיל ס' רד ס"ב.
עא רנב"ס שם. מ"א שם.
עב רנב"ס שם.
עג רנב"ס שם ממשמעות הגמרא שם. מור. וראה לעיל שם לענין בריכה.

עד ב"ח ד"ה ונ"ש אבל בדיעת הרמב"ם והמור.
עה חשנה ע"ב, ב (כל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו).
עו הרי"ן נ"א הל' יד"כ (ע' ג). רמב"ם פ"ב ה"ד, והל' מאכלות אסורות פ"ד ה"מ, והל' תרומות פ"י ה"ג, עפ"י גירסתו בתוספתא פ"ד ה"ד. דעה האי' כמור ושוע' ס"י. וראה גם לעיל ס' תנב ס"ב.
עז ודא"כ הל' תרומות שם, עפ"י כריתות י, א. דעה הב' במור ושוע' שם. וראה גם לעיל שם.
עח לעיל ס"ג.
עט ראה פ"ח ס"י. לעיל שם. מור ברה"ג פ"ח הל' (לענין בריכה אחרונה), וש"נ.